

RAMAZAN'IN SON GÜNLERİ*

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Şimdi Ramazan'ın son cumasına geldik bugün. Son cumasını yaşıyoruz. Bundan sonraki cuma, bayrama isabet edecek. Onun için, ben bu konuşmamda size Ramazan'la ilgili bir takım önemli şeyleri hatırlatmak istiyorum.

a. Ramazan'ı Nasıl Geçirdik?

Sevgili dinleyiciler, bir Ramazan'ı yaşadık. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:¹

هُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ

وَأَخِرُّهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ

(بخ. هب. عن سلمان)

(*Hüve şehrun evvelühû rahmetün, ve evsatuhû mağfîretün, ve âhirühû itkun mine'n-nâr*) “Bu Ramazan öyle bir aydır ki, evveli rahmettir, ortası mağfirettir, sonu cehennemden azad olmaktır; cehenneme düşmemek konusunda Allah'ın kendini bağışlaması, cehennemden kurtarmasıdır.” buyuruyor.

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.I, s.412, no:321; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXIII, s.176, no:25782 ve c.XXXV, s.105, no:37946.

Şimdi, bizim Ramazan Ayı'nın sonuna yaklaştığımız şu günlerde, bu hususlara dikkat etmemiz ve kendimize bir dönüp bakmamız lâzım! Ramazan'ın büyük bir kısmı geçti. Ramazan'ın ilk başı rahmetti, Allah'ın rahmeti cûşa geldi, rahmetine daldık, rahmeti içinde yaşadık, heyecan içinde ibadetler yaptık... Oruçlarımızı tutuyoruz, teravihlerimizi kılıyoruz, Kur'an-ı Kerim'i okuyoruz, tesbihler çekiyoruz, ziyafetler, iftarlar veriyoruz, sadakalar veriyoruz, zekâtımızı veriyoruz... Yâni, her türlü ibadeti yapıyoruz ve Peygamber Efendimiz'in tavsiye etmiş olduğu bir şekilde hayatımızı geçirmeğe çalışıyoruz. Rahmete erecek bir durumda yaşadık mı?.. Bir...

İkincisi: Allah'ın mağfiretine mazhar olacak bir şekilde davrandık mı?.. Yâni, mağfireti ne demek? Kulların suçları vardır. Bilerek bilmeyerek işlemiş oldukları suçlar var. Bu suçların mağfiret edilmesi, yâni affedilmesi, silinmesi, örtülmesi, gösterilmemesi, hesaba girmemesi, hesaptan düşürülmesi... Bu husus, mağfiret olunmak acaba tahakkuk etti mi ve sonunda Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi affetti de, "Artık sizi cehennemden azad ettim, cehenneme girmeyeceksiniz!" dedi mi?.. Bu çok önemli. Bu hususu kendi kendimize sormalıyız:

"—Acaba ben bunları kazanabilecek şekilde Ramazan'ı geçirdim mi?.."

Tabii insan, Allah'ın rahmetine erip ermediğini bilemez. Allah'ın kendisi hakkında ne hüküm verdiğini bilemez. Ama yine de hayatının nasıl cereyan ettiğini bilir ve yaptığı şeylerin iyi mi,

kötü mü olduğunu bilir. Allah'a ibadette ne kadar gayret gösterse, yetmeyeceğini; ne kadar güzel ibadet yapılsa, o dergâha yine de layık olmayacağını bilir. Tabii:

سُبْحَانَكَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا مَعْبُودَ

(*Sübhâneke, mâ abednâke hakka ibâdetike yâ ma'bûd*) der. Yâni, “Seni tenzih ederiz, sana tesbih ederiz ey İlâhımız, Rabbimiz, Mevlâmız; sana hakkıyla ibadet edemedik!” der. Ama, yine de insan ibadet yolunda olmuşsa;

“—Karınca kararınca ya Rabbi, elimden geldiğince, aklımı kullanarak, acizliğime rağmen bütün gücümü kullanarak emirlerini tutmağa çalıştım, yasaklarından kaçınmağa çalıştım. Peygamber SAS Efendimiz’in sünnet-i seniyyesine uymaya çalıştım. Tavsiye edilen ibadetleri yaptım, camilere gittim, hocaları dinledim, tavsiye edilen bütün şeylere riayet ettim. Elimden geldiğince...” diyebilir.

Tabii yine kusurumuz vardır. Şairin dediği gibi:

Her dem hatâdır kârımız!

Kâr, iş demek eski dilde. İşimiz her zaman hata etmektir. İyi bir şey yapmak istediğimiz zaman dahi, çok hatalarımız olur hatalarımız olur.

“—Hatalarım vardır, beni affet ya Rabbi!” diye boyun bükeriz. Ama hiç olmazsa biliriz ki elimizden geldiğince Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yolunda gittik.

Fakat bir de insan düşünür bakar kendisine

“—Yâhu namaza gidemedim. Cumaları kaçırdım. Bazı günler oruç tutamadım. Teravihe hiç gitmiyorum. Şöyle oldu, böyle oldu. Zekâtımı vermedim. Ramazan’dan önceki durumumla, Ramazan’ın içindeki durumumda bir değişiklik olmadı. Camilere herkes gidiyor, mahallede herkeste bir değişme var, bir mutluluk, bir canlılık var. Ben böyle ayak uyduramadım!” diye, insan kendisi bilir kendisinin hatalı olduğunu, gevşek olduğunu, tembel olduğunu; nefsinin kendisine oyun ettiğini, şeytanın kendisini kandırdığını, Ramazan’da yapmaması gereken işleri yine yaptığını filan düşünür, bilir.

İşte böyle durumlar varsa sevgili dinleyiciler, böyle bir durum varsa, bir hususu size mutlaka, çok iyi hatırlatmam gerekiyor. Peygamber SAS Efendimiz,

“—Ramazan geçip de, Ramazan’ın feyzinden, bereketinden bir insan istifade edememişse, o *şakîdir.*” *buyuruyor.*

Şakî, yâni Allah’ın verdiği nimetlere erememiş, Allah’ın dün- yada, ahirette sağladığı mutluluğa kavuşamamış, cehennemlik demek. Eşkiyâ demek, şakî demek, yol kesen mânâsına gelmiyor; cennete girmek mutluluğunu yakalayamamış, cehenneme atılacak insan demektir. Bu çok büyük bir mahrumiyettir. Gerçekten Ramazan gelip geçtiği halde, istifade edememişse insan, müthiş bir durumdur bu...

“—Buna oturup bir çare bulmak lâzım!” diye, insanın kendi kendisi hakkında acı acı, kesin kesin düşünmesi lâzım! Yâni böyle bir ay geldi geçti, bütün insanlar nice sevaplar kazandılar, ben niye böyleyim?” diye kendisine soru sorması lâzım!..

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ أَنْظِرْ إِلَى نَفْسِكَ وَإِلَى
جَمِيعِ خَلْقِي فَإِنَّ وَجَدْتَ أَحَدًا أَعَزُّ عَلَيْكَ مِنْ
نَفْسِكَ فَاصْرِفْ كَرَامَتَكَ إِلَيْهِ وَإِلَّا فَأَكْرِمْ نَفْسَكَ
بِالتَّوْبَةِ وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ

(*Yekülü'llâhu teâlâ*) Diyor ki Allah-u Teâlâ Hazretleri bir hadîs-i şerifte, ne güzel bir soru... Kendi kendine herkesin sorması gereken bir soru:

(*Ye'bne âdem*) “Ey Ademoğlu! (Ünzur ilâ nefsike) Kendi nefsine şöyle bir bak, kendine bir bak, (*ve ilâ cemîi halkî*) bütün başka mahlûkata da bak! (*Fein vecedte ehaden eazze aleyke min nefsike, fa'srif kerâmeteke ileyhi*) “Sen kendine, senin kendinden daha kıymetli bir başka varlık gözüne çarptıysa, kendine ikram etme ona ikram et ama; (*ve illâ feekrim nefseke*) kendin kendine hoş geliyorsan...” Tabii insan kendi canını sever, nefsini kurtarmak ister, kendisi rahat etmek ister. Herkes nefsi nefsi diye, kendi canı için çalışır dünyada, ahirette... Para kazanmak öyle, diğer güzel şeyleri almak için yarış, kapışma...

Böyle insanın kendisi, kendisi için kıymetliyse, o halde insanın kendisine ikram etmesi lâzım, kendisine acıması lâzım! Kendisi için bir şeyler yapması lâzım!.. Bu nasıl olacak?..

(Feekrim nefseke bi't-tevbeti ve'l-ameli's-sàlih) “Tevbe ederek kendini kurtar, kendine acı, kendini bu tehlikeli durumdan çıkar! Amel-i sàlih işleyerek yani sevaplı, ibadetli güzel şeyler yaparak nefsine taltif etmiş ol, nefsini selâmete çıkarmış ol, Allah'ın mükâfatına ermiş ol!”

Bu çok önemli bir nokta... Yâni, eğer sen Ramazan gibi bir ayda kendini toparlayamamışsan...

“—Senin halin ne olacak?” diye insan kendisine sormalı. Bu soruyu ciddi olarak sormalı! “Bu işin sonu, bu günahkâr gidişin sonu bilmem nereye varacak?” diye insan sormalı!

Bu Ramazan'da olmadı, Ramazan büyük bir fırsat idi. Ramazan'ın mânevî bakımdan öteki aylardan çok büyük farkı var.

Cennetin kapıları açılıyor, cehennem kapıları kapanıyor. Göğün kapıları açılıyor, dualar kabul oluyor. Şeytanlar bağlanıyor, insanların günah işleme meyli azalıyor. İnsanı günaha sürükleyecek güçlerde zayıflama meydana getiriliyor, hayır işleme tarafı kuvvetleniyor.

Şimdi ortam bu kadar, güzel insan olmaya doğru ayarlanmışken... İlâhi bir hikmetle ve çok büyük bir ikram olarak ortam hazırlanmış. Yani, “Kullarım doğru yolu bulabilsinler, tevbe

edebilsinler, iyi insan olabilsinler, iradelerini terbiye edebilsinler, faziletleri kazanabilsinler, insan-ı kâmil olmayı başarabilsinler!” diye Allah ortam hazırlıyor, zemin hazırlıyor, şartları hazırlıyor ve mü’minler bu ortamın içine girdiği zaman, ortamın tabii şartları dolayısıyla, herkes kolaylıkla ibadete, taate düşüyor.

Bunu gözlerimizle görmedik mi Ramazan’da?.. Yâni herkes, hiç tahmin edilmeyen insanlar bile, bakıyorsunuz oruç tutuyor.

“—Allah Allah! Hiç ummazdım; bizim komşu, oruç tuttu, camiye geldi.” diyoruz.

Camiler doluyor, eskiden dolu olmayan camiler doluyor, biraz geç kalıp gittiğiniz zaman, son cemaat yerinde bile yer bulamıyorsunuz. Tabii, bundan memnun oluyor insan. Camiler doluyor. Demek ki, herkes rağbet ediyor hayırlara. Neden?.. Çünkü şartlar kolay... Yâni, şartlar hazırlanmış Allah tarafından. Bilerek, hikmetli olarak hazırlanmış ve insanlar böylece doğru bir yola girebiliyorlar.

Şimdi bu çok güzel bir şey... Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin rahmetinin eseri. Allah-u Teâlâ Hazretleri, zamanın akışını, senenin akışını olağanüstü değişikliklerle bir başka tarafa çeviriyor. İnsanlar alışkanlık belâsıyla, “Böyle geldi, böyle gider” derken... “Battı balık yan gider.” diye bir söz var biliyorsunuz halk arasında... Halkın söylediği söz var. “Ona bir kere alışmışız.” derken, böyle olmuyor; Allah alışkanlığı kırıyor, ortamı değiştiriyor, şartları

değiştiriyor. Bakıyorsunuz, en kötü insanın bile iyi insan olması için bir düzen, ortam meydana gelmiş, şartlar müsaitleşmiş. Tamam...

b. Cehenneme Düşmemeye Çalışın!

Şimdi Allah'ın bu kadar kolaylaştırmasına, çevrenin bu kadar güzel olmasına karşılık, sen hâlâ kendini toparlayamamışsan, bu gidişin sonu felâket demektir. Bunun arkası felâket demektir. Hem dünyada hem ahirette büyük bir felâket işaretidir bu... Onun için iki elini şakaklarına dayayıp, başını iki eline alıp, şunu senin sormam lâzım:

“—Yâhu ben nefsime acımıyor muyum?.. Benim canımın kıymeti yok mu?.. Ben kendimi düşünmeyecek miyim?.. Ben mü'minim, ahirete inanıyorum, ahirette hesaba inanıyorum, iyilerin cennete gireceğini biliyorum. Cennet; gözlerin görmediği, kulakların işitmediği kimsenin hayal edemeyeceği güzelliklerle dolu ve bu güzellikler ebedî... Bütün güzel insanlar cennette, bütün sevdiklerimiz cennette; peygamberler, evliyâlar, sâlihler, meşhur mübarek insanlar cennette... Bütün nimetler cennette... Oraya girmek lâzım, orayı kaçırmamak lâzım!

Bütün azablar da cehennemde... Korkular, korkunç ızdıraclar var... Cehenneme bir defa düşen insan, senelerce kalacak. Biz hesabını yaptık. Çünkü hadîs-i şerîflerde bazı ipuçları var. Tabii biliyorsunuz ilk soru şu:

“—İnsan mü’min olur da cehenneme girer mi?”

Evet, Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:²

مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ

(حب. عن جابر؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر؛ ك. عن أبي طلحة؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(*Men kàle: Lâ ilâhe illa’llàh, dehale’l-cenneh*)

“Kim Lâ ilâhe illa’llah derse, cennete girecek.”

Bütün mü’minler cennete girecek ama, nasıl girecek? Cehenneme girip de, cennete girenler de olacak.

² İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.363, no:151; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.392, no:169; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri’l-Gıfârî RA’dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensârî RA’dan. Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, *Dua*, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.VIII, s.493, no:3369; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü’d-Derdâ RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.49, no:82; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA’dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA’dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Neden?.. Dünyada günah işlemiştir. Haram yemiştir, suçları vardır. Cezasını çekmesi gerekir. *Lâ ilâhe illa'llah diyen bir insan olduğu halde cehenneme girer.*

Şimdi, cehenneme girince bir müslüman ne kadar kalır?.. Bu hususta bir hadis-i şerif var. Benim zihnime takıldı, ben de oturdum hesabını yaptım bu işin. Size de kısaca şöyle anlatayım, sevgili dinleyiciler!.. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:³

وَاللّٰهِ لَا يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ دَخَلَهَا حَتَّىٰ يَكُونُوا
فِيهَا أَحْقَابًا وَالْحُقْبُ بَضْعٌ وَثَمَانُونَ سَنَةً وَالسَّنَةُ
ثَلَاثِمِائَةٌ وَسِتُّونَ يَوْمًا كُلُّ يَوْمٍ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا
تَعُدُّونَ

(الديلمى عن ابن عمر)

RE. 456/3 (*Vallàhi lâ yahrucü mine'n-nâri, men dehalehâ hattâ yekûnû fîhâ ahkâben*) “Vallàhi cehenneme bir adam girmeye görsün, kim oraya girerse, orada ahkâben kalmayınca çıkamaz. (*El-hukubü bid'un ve semânûne seneh*) Hukub, birkaç seksen senedir. (*Ve's-senetü selâsü mieti ve sittûne yevmen*) Bir senesi üç yüz altmış gündür;

³ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.61, no:208 ve s.298, no:1425; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.172, no:232334 ve c.XXXVIII, s.393, no:41734.]

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.106, no:350; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.725, no:18632; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.633, no:39543; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.430, no:25239.

(küllu yevmin keelfi senetin mimmâ teuddûn) ve her bir günü ise, sizin bildiğiniz bin senedir.”

Deylemî, Hz. İbn-i Ömer RA’dan rivayet etmiş.

Ahkâben, hukublarca demek. Hukub da Arapların bir zaman birimi. Bir ömür kadar olan zamana hukub diyorlar. Ahkâben, yâni seksen küsür senelerce kalacaksınız demek. Senelerce, hukublarca, yâni çoğul. Şimdi bu en aşağı üç tane seksen küsür senedir veya daha fazladır. Çok daha fazla olabilir. Şimdi en aşağısını hesaplayacak olursak; üç kere seksen küsür, yaklaşık iki yüz elli sene eder. Bir kere cehenneme düşen iki yüz elli yanacak.

İki yüz elli sene az bir zaman değil. Biliyorsunuz, insanın ortalama ömrü ne kadar, cehennemde ne kadar yanacak?.. Ama, daha büyük bir felaket var, daha müthiş bir tüyler ürpertici bir gerçek var... Kur’an-ı Kerim’de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

(الحج: ٤٧)

(Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn) (Hac: 47) Yâni, dünyada tabii gece gündüz zamanı, dünyanın dönüşüyle ilgili bir olay. Ahirette dünyadan başka bir zaman var. Tabii o zamanda bir gün ne kadar? (Keelfi senetin mimmâ teuddûn) “Sizin saydığının bin yıl kadar olanı... Ahiretin bir günü, sizin bugünkü hesaplarınızla dünyada bin yıl dediğiniz zaman kadardır.”

O zaman ne oluyor?.. Bir günü, bin yıl oluyor. Bir senesi üç yüz altmış bin yıl oluyor. Pekiyi, bir senesi üç yüz altmış bin yıl olunca, iki yüz kırk senesi ne kadar oluyor? Şöyle arkadaşlar hesap makineleriyle buldular, çarptılar, topladılar; doksan bir milyon küsur sene [doksan bir milyon üç yüz on iki bin beş yüz sene] oluyor sevgili dinleyiciler.

Yâni, bir insan *Lâ ilâhe illa'llâh* diyen bir insan olmasına rağmen, suçu, günahı dolayısıyla, cehenneme düştü mü, kurtuluş kolay değil! Doksan bir küsur milyon sene yanacak en aşağısı... Tabii yukarısını, daha fazla miktarları günahın çeşidine göre, bilmiyoruz. En aşağısı doksan bir küsur milyon sene yanacaksa, bunun tasasını şimdiden çekmek lâzım! Terlemek lâzım, korkmak lâzım, titremek lâzım ve bunun tedbirini almak lâzım!..

İnsanın kendisine acıması lâzım; yazıktır. Yâni, insanın kendi nefesine zulmetmemesi lâzım! Kendisinin cehenneme girmesine lâkayt kalmaması lâzım! Kendisini cehennemden kurtarmağa çalışması lâzım!

c. Son Fırsatı Değerlendirin!

O halde, bu kırmızı bir sinyaldir, korkunç bir alarmdır. Ramazan geldi geçiyor, kişide bir değişiklik yok... İbadetleri yapamamış. Ramazan'da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti cûşa gelmiş, rahmet deryası taşmış. Mü'minler gark olmuş, rahmete batmışlar, nimetlere mazhar olmuşlar, sevapları kazanmışlar. Herkes

memnun, mesrur, bayram edecek... Ramazan gelmiş geçmiş, bu gafiller, bu cahiller, hiç Ramazan'dan haberleri yok...

“—Bu günahkâr gidişin bilmem ki sonu ne olacak?” diye, bunu kendisine sorması lâzım!

Bir de kendisine acıması lâzım! Kendi nefsi herkesten daha önemlidir. Acıması lâzım!..

O halde, şimdi Ramazan'ın yirmi dördü ise, biraz daha zamanı vardır. “Hâlâ elimizde fırsat vardır.” diyerek, bu durumda olan insanlar da bir gayret sarf etsinler, uçuruma düşmekten kendilerini kurtarsınlar! Doğru yola gelsinler, tevbe etsinler, dönüş yapsınlar! Tam uçuruma doğru gidiyorlar, kuvvetli bir dönüşle dönüş yapsınlar. Son bir fırsattır, daha dönüş imkânı var... Allah'ın sevdiği kul olmaya girişsinler, ağlasınlar, yalvarsınlar!

Siz belki öyle değilsiniz sevgili dinleyiciler, ama çevrenizde böyle insanlar vardır. Seviyorsunuzdur, istiyorsunuzdur ki o da cennete girsin, o da mutlu olsun, o da Allah'ın rahmetine mazhar olsun... Acıyorsunuzdur, iyi insan diyorsunuzdur. Yanında konuştuğunuz zaman, arkadaşlığı iyi, komşuluğu iyi, dostluğu iyi, iyi bir insan ama, neden böyle yapıyor; onu kurtarayım diye bunları söyleyin! Bu doksan bir milyon seneyi söyleyin ve toparlasınlar kendilerini...

Belki de Kadir Gecesi'ne rastlarlar. Bilmiyoruz ki... Hani Kur'an-ı Kerim'de ne buyruluyor sevgili dinleyiciler:

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

(القدر: ٣)

(*Leyletü'l-kàdri hayrun min elfi şehrin*) “Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.” (Kadir, 97/3) Yâni o ne demek? Bir ömür demek... Bir ömre bedel bir gece var, belki önümüzdeki gecelerden birisidir bu; bilmiyoruz. Çünkü saklamış Allah. Yâni, bilirler de ben Kadir Gecesi’ni ihyâ ettim diye güvenirler, gevşerler diye; herhalde hikmeti bu olsa gerek, saklamış. Peygamber Efendimiz SAS’e ashabı sormuşlar:

“—Ya Rasûlallah, bu ayette bildirilen bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi, sadece bu yıla mahsus, bizim hayatımızda senin hürmetine olan bir olay mıdır? Yoksa her zaman olacak mı bu ileriye doğru?..”

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“—Her zaman olacak!..”

“—Nasıl bilelim?..” demişler.

“—Ramazan’ın son on gününde arayın! Son on günün de tek gecelerinde arayın!” buyurmuş.

Ama, tek geceleri pek iyi bilinemiyor. Çünkü Araplar bizden bir gün önce başlıyor, biz onlardan bir gün sonra başlıyoruz. Tek- çift işi karışıyor sevgili kardeşlerim. Her zaman tek-çift işinden belki bir şey yakalayamayız ama, “Son on gününde arayın Kadir Gecesi’ni!” diye SAS Efendimiz’in bize bir ip ucu vermesi, bir tavsiye vermesi çok şâyân-ı şükran bir durum, el-hamdü lillâh... Son on gününde bir gayret etmek lâzım o zaman...¹⁴

“—Hiç olmazsa, bu son günün gecelerini ihyâ edeyim! Şimdiye kadar gaflet ettim, bundan sonra toparlayayım kendimi... Bundan sonra bir sımsıkı sarılayım!” demek lâzım!..

Biliyorsunuz yarış bitmedikçe, yarışı kimin kazanacağı belli olmuyor. Bir çok insan koşuyor koşuyor, ama en son anda —ona bir isim veriyorlar, depar mı diyorlar unuttum— bakıyorsunuz bir koşuyor arkadaki koşucu, öne geçiyor, ipe o göğsünü değdiriyor, alkışlar kopuyor. O birinci olmuş oluyor.

Şimdiye kadar Ramazan’ın günlerinin kıymetini bilememiş, bu Ramazan’ın günlerini gâfil geçirmiş insan varsa, belki böyle yapabilir. Bu son günlerde kendisini derleyip toparlar ve ipe göğsünü değdirip birinci olabilir. Temenni ederiz tabii herkesin başarmasını, iyi olmasını...

d. İbadetler Devamlı Olmalı!

Bir başka hususu daha, bu Ramazan’ın son gününde sizlere hatırlatmak mutlaka gerekli bizim için... Hatırlatmamız gerekiyor, bizim vazifemiz:

Muhterem kardeşlerim, ibadet muvakkat değildir. İbadet, yâni Allah’a kulluk etmek, belirli zamana mahsus olup, ondan sonra yapılmamak gibi bir durum bahis konusu değildir. İbadet dâimîdir. İnsanın Allah’a dâimî kulluk etmesi lâzım gelir, ömür boyunca devam eder. Ramazan’a mahsus değildir.

Ramazan'da ibadetleri yap, Ramazan'dan sonra bırak... Kadir Gecesi denilen günde camide toplan, sabaha kadar çalış, öteki günler bırak... Böyle olmaz! Bir zaman yapıp bir zaman bırakmak olmaz. Mühim olan istikrarlı olmaktır. İstikrar çok önemlidir. Dengelilik çok önemlidir, dengesiz olmamak lâzım! Parlayıp, yanıp sönmek lâzım! Hevesin gelip geçici olmaması lâzım! Çünkü insanın fazileti, kâmil insan olması, devamlı bir sıfat olmalı, yani böyle gelip geçici olmamalı!..

“—Bir saat kâmil, olgun ve iyi bir insan olacağım; ondan sonra korkunç bir ejderha olacağım! O zaman haydut olabilirim, yol kesici olabilirim!” denir mi?

Olmaz böyle bir şey. Yani kemâl, olgunluk, güzellik dâimî olmalı... İnsanın kazandığı güzellikleri elden kaçırmaması gerekiyor. İşte bu çok önemli bir nokta...

Şimdi Ramazan bizim için bir eğitim ayı. Tamam, güzel, eğitildik; sonra... Eğitildikten sonra eğitimi bırakmak olmaz. Eğitimde kazanılmış olan vasıfları kaybetmek olmaz. Kayıp olur. O halde Ramazan'da öğrendiklerimizi, Ramazan'dan sonra ömür boyu devam ettireceğiz ve faziletli bir insan olacağız.

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*)¹⁴“İki günü müsavi olan ziyandadır.” İkinci günü birinci gününden kötü olana ölüm layıktır. Ölse daha iyi.... Çünkü gittikçe ziyan olacak, perişan olacak, sermayeyi bitirecek... Ölmesi daha iyi, çünkü fenâyâ gidiyor. İki günü beraber olan ziyanda olunca, ne olacak? İkinci günü birinci gününden daha üstün olacak, daha iyi olacak. Günden güne yükselecek ki;

Yüksel ki yerin bu yer değildir!

diyor şair [Namık Kemal].⁵ Yani insanın yeri şu durduğu yer değildir. Daha yükselmeli ve o

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât*, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *Iktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

⁵ Namık Kemal (1840-1888): Şair, romancı, tiyatro yazarı, gazeteci ve idare adamı. 1840 yılında Tekirdağ'da doğdu. Dedesinin terbiyesi altında özel eğitimle yetişti. Tercüme Odası'nda çalışırken Şinasi ile tanıştı. Küçük yaşta şiire başlamıştı. Şinasi'nin Tasvîr-i Efkâr adıyla çıkardığı gazetede yazarlığa başladı. Yeni Osmanlılar Cemiyeti ne girdi. 1867'de Paris'e, oradan da Londra'ya kaçtı. 1870'ten sonra İstanbul'a dönerek Gelibolu Mutasarrıfı oldu. 1888 yılında Sakız Mutasarrıfı iken öldü.

Şiirin tamamı:

Yüksel ki yerin bu yer değildir

Dünyaya geliş hüner değildir

Yüksel ki boyun kadar kalırsın

S'ay eyle ki bîhüner kalırsın

Yüksel, hünerinle kaani olma

İhsanı Hûda'ya ma'ni olma

Yüksel ki cihan sefil ü dündür

Rağbet ona adeta cünûndür

Yüksel ki bunun da fevki vardır

İnsanlığın ayrı bir zevki vardır

Yüksel, bu da şîvei Hudadır

Esrarını sorma kim hatâdır

yüksekliğin merdivenlerinin sonu yoktur. Çok çok yükseklere doğru insan yükselir. Ne kadar faziletler varsa hepsini iktisab eder, eder... Her gün bir fazilet iktisab etse, yine ömür biter, faziletler bitmez. Onun için, her gün bir güzel şey öğrenip, günden güne daha iyi insan olmak lâzım!..

Kısaca söylemek gerekirse: Ramazan'dan sonra gevşememek lâzım! Ramazan'da kazandıklarını devam ettirmek lâzım!.. İradesi kuvvetli, sabrı yerinde, takvâyı kazanmış, sakınan, çekinen, iyi, âbid, zâhid, kâmil bir insan olmak lâzım!.. “Ramazan'dan önce neydi, Ramazan'dan sonra mâşâallah ne oldu!” diye, herkesin hayran kaldığı bir insan olmak lâzım!

“—Bu çocuğu görüyor musun, bu delikanlıyı görüyor musun, bu adamı görüyor musun, bu kadını görüyor musun?.. Ramazan'da bir kapandı, bir örtündü, bir namaza başladı, bir oruca başladı; şimdi bak mâşâallah devam ediyor!” dedirtmek lâzım.

Ramazan biter bitmez, bayramdan sonra her şey değişmişse; olmadı. Bu Ramazan'ın kabul edilmediğine alâmettir.

Şimdi biliyorsunuz, Suudî Arabistan'da kadınlar örtünüyorlar ve hakîkten çok güzel örtünüyorlar. Tabii Mekke'den, Medîne'den görüyoruz. Cidde'de, Riyad'da maalesef karışık vaziyet, bizdeki gibi. Şimdi benim en çok dikkatimi çeken şeylerden birisi, Suudî Arabistan'da uçağa biniyoruz. Herkes kapalı,

kadınlar filân kapalı... Ondan sonra Türkiye’de uçaktan inerken bakıyoruz ki:

“—Aaa, hiç kapalı insan kalmamış. Araplar açılmışlar, saçılmışlar, saçlar böyle... Aaa, Cidde havaalanındaki insanlar nerede? Havada buhar mı oldu bunlar? Uçaktan düştüler mi, ne oldu?..”

İnince bakıyorsunuz —bazıları tabii— değişmişler. Böyle olmaz!.. Bunların yanlış olduğunu herkes anlar. Böyle olmamak lâzım! Allah neyi seviyor, onu anladıysa insan, onu devamlı yapmalı! Öyle bir yerde yapıp, diğer yerde bırakmamalı; bir zamanda yapıp, öbür zamanda bırakmamalı!..

Bu da Ramazan’ın sonundaki en önemli şeydir. Peygamber Efendimiz, bunu bir işaret olarak bize bildiriyor. Yâni, Ramazan’daki ibadetlerimizin kabul olmasının alâmeti, işareti; Ramazan’dan sonra insanın iyi bir müslüman olarak hayatına devam etmesidir. Ama iyi olarak, iyiye değişmiş bir kul olarak devam etmesidir.

Ramazan’daki bütün bu gayretlerin hebâ olduğunun, boş olduğunun alâmeti nedir?.. Ramazan’dan sonra insanın eski kötü haline tekrar dönmesidir. Ramazan’ın onda bir iz bırakmamasıdır. Demek ki maya tutmamış, yapılan şeyler boşa gitmiş. Bu bir göstergedir.

Onun için, aman Ramazan’dan sonra haliniz bozulmasın... Ramazan’da sabır öğrendik, takvâyı öğrendik, Ramazan’dan sonra sabırlı, şükürlü, müttakî, takva ehli, güzel bir müslüman olarak, iyi bir müslüman olarak sabırlı; camiye

devam eden, Kur'an okuyan, hayır yapan, zekat veren, sadaka veren; dili Allah'ın zikriyle meşgul, gönlü Allah sevgisiyle dolmuş, böyle pırıl pırıl, tertemiz, yepyeni bir müslüman devam etmeli!.. Bunları temenni ediyorum.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Hepinize ve sevdiklerinize, çevrenize dilerim ki Ramazan'dan sonra İslâm aleminde, Türkiye'de, beldelerimizde insanlar değişmiş olsun, yenilenmiş olsun...

Ben Almanya'ya çok seneler önce gitmiştim, 1976'da. Mahallelerde bombardımandan kalma harabeler vardı. Yollar bozuktu. Arabalar eskiydi. Son senelerde bir daha gittim. Almanlar para kazanmışlar, zenginleşmişler. Evler yenilenmiş, boyanmış, her taraf güzelleşmiş. Çalışmışlar. Arabaların hepsi de yeni. BMW'ler, Mercedes'ler, böyle güzel güzel arabalar... Dedim:

“—Eski arabalar ne oldu?”

“—Onların hepsi Doğu Avrupa ülkelerine gitti dediler. Ucuz ucuz, Macarlar aldı, Romenler aldı. Bunlar da kazandıkları paralarla hayat standartlarını yükselttiler, yenilediler. Pırıl pırıl arabalar, pırıl pırıl caddeler, sokaklar değişti.” dediler.

Tabi bu, insanların bir çalışmasının sonucu böyle olmuş.

Bizim de içimiz harab kalmasın, harabeler, mâ-mureye dönsün; gönüllerimiz aydın olsun, gön-lümüzün pası gitsin. İçimiz dışımız nurlansın... Mâneviyatımızın, mânevî gözümüz olan basire-timizin önünden perdeler kalkmış olsun. Allah'ı bilmiş ve tanımış ve sevmiş olarak, Allah dos-tu olarak, Allah'ın sevgili kulu olarak yaşaya-lım... Faziletleri kazanmış olarak, Ramazan'da edindiğimiz, öğrendiğimiz güzellikleri, Rama-zan'dan sonra yaşayarak, şöyle bir Türkiye'nin çehresinin değiştiğini görelim... Rüşvet kalma-sın, yalan kalmasın, düzensizlik kalmasın, pislik kalmasın, çirkinlik kalmasın; Türkiye değişsin...

Neden?.. Ramazan geldi geçti, her kötülük silindi, pırıl pırıl her taraf güzel oldu. Türkiye de böyle olsun, tüm İslâm alemi de böyle olsun. Bütün müslümanların da görünen suretleri ve görünmeyen iç alemleri suretleri böyle olsun, pırıl pırıl olsun, nurlu olsun...

Sevgili Akra dinleyicileri, Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi rahmetine erdirsin... İçinizi dışınızı nurlandırsın... Kâmil müslüman eylesin... Sevdiği kul olarak yaşamayı nasib eylesin... Sevdiği işleri, amelleri yapmayı nasib etsin... Arkanızdan sizin rahmetle anılmanıza sebep olacak güzel eserler bırakmanızı nasib etsin...

Ramazan'dan sonraki ömrünüz mutluluklarla dolu olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi mutlu bayramlara erdirsin. Bayramlarınız şimdiden kutlu ve mutlu olsun ve Allah-u Teâlâ Hazretleri, asıl büyük bayram olan ahirette rahmetine erip, cennetine girme bayramını da cümlenize, cümlemize, sevdiklerimizle beraber nasib eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâh, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24. 02. 1995 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü